

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA  
NAUKA PRAKTYKA REFLEKSJE  
NR 32, 2018 (169–180)  
ISSN 2299-4033 DOI: 10.5604/01.3001.0012.8099

## WIKTYMOLOGICZNE ZASADY PRZECIWDZIAŁANIA PRZESTĘPSTWOM NA UKRAINIE

### VICTIMOLOGICAL BASES FOR PREVENTION OF CRIMES IN UKRAINE

Sergii MINCHENKO, Anastasiia DZHUZHA

#### ABSTRAKT:

Artykuł stanowi kompleksową analizę wiktymologicznych działań prewencyjnych, podejmowanych przez jednostki Narodowej Policji Ukrainy. Zdefiniowano i wyjaśniono w nim znaczenie jej społeczno-prawnego statusu w państwowym mechanizmie zapobiegania przestępstwom. Autorzy zaproponowali strukturę podmiotów przeciwdziałania przestępstwom oraz zaakcentowali to, że istotnym podmiotem tej działalności jest Narodowa Policja Ukrainy.

#### SŁOWA KLUCZOWE:

przeciwdziałanie, przestępczość, ofiara, wiktymologiczne zasady przeciwdziałania, Narodowa Policja Ukrainy

#### ABSTRACT:

A comprehensive study of measures of prevention of crimes undertaken by the National Police of Ukraine is carried out in the paper from the victimological perspective. Moreover, the nature of its social and legal status in

the state mechanism of crime prevention is defined. The author proposes the structure of crime prevention subjects and notes that the National Police of Ukraine is an important subject of this activity.

**KEY WORDS:**

prevention, crime, victim, bases for prevention from the victimological perspective, the National Police of Ukraine

**Aktualność tematu badania.** Proklamowanie w art. 3 Konstytucji Ukrainy<sup>1</sup> tego, że człowiek, jego życie i zdrowie, honor i godność, nietykalność i bezpieczeństwo są uznawane na Ukrainie za najwyższe wartości socjalne, zaś ustanowienie i zapewnienie przestrzegania praw i wolności człowieka jest głównym obowiązkiem państwa, wymaga od tego ostatniego zorganizowania odpowiedniego systemu organów (podmiotów), które w aktach prawnych i literaturze naukowej otrzymały nazwę organów ścigania. Do nich należą organy narodowej policji, zajmujące ważne miejsce w systemie organów władzy państwowej, w wyniku czego ich funkcje i pełnomocnictwa znacząco się różnią od innych.

W związku z tym znaczenie działalności na rzecz zapobiegania przestępstwom we współczesnym społeczeństwie ukraińskim należy rozpatrywać przez funkcję państwa, demonstrującą poziom ochrony obywateli, a nie ruch drogą popełnionych przestępstw. Jak z uwagi na to wywnioskował V. Averianov, zupełnie nowe spojrzenie na społeczną wartość przeciwdziałania przestępczości polega na tym, że jest ono postrzegane jako środek do zapewnienia praw i wolności człowieka w strefie funkcjonowania władzy wykonawczej państwa<sup>2</sup>.

Jak pokazuje praktyka, podmiotem działalności organów ścigania jest państwo poprzez reprezentujące je wykonawcze, sądowe organy i prokuraturę oraz organizacje i stowarzyszenia społeczne. Dlatego podmiotami działalności w obszarze przeciwdziałania naruszeniom prawa mogą być organy, instytucje, pewne osoby pełniące chociaż jedną z funkcji środków przeciwdziałania, jak organizacja, koordynacja realizacji lub bezpośredni udział w realizacji poszczególnych zadań. Inne środki (szkolenia, wyda-

---

<sup>1</sup> Konstytucja Ukrainy od 28.06.1996 r., Wiadomości Rady Najwyższej Ukrainy 1996, nr 30, art. 141 (ze zm. i dop.; red. od 1.06.2016 r.).

<sup>2</sup> V. Averianov, *Praworządność i reforma ukraińskiego prawa administracyjnego*, „Prawnik” 2000, nr 2.

wanie literatury, przygotowanie poleceń, finansowanie itd.) nie dają funkcjonalnych powodów, by określać ich wykonawców mianem „podmiotów przeciwdziałania przestępstwom”.

**Analiza ostatnich badań i publikacji.** Teoretyczną podstawą tego badania są prace krajowych i zagranicznych naukowców: O. Bandurki, V. Holiny, B. Hołovkina, O. Dzhuzhy, A. Zakaliuki, A. Zelinskiego, O. Kostenki, N. Kuznietsovej, E. Moiseieva, W. Polubynskiego, D. Rymmana, V. Tuliakova, L. Franki, H. Khentigi i innych. Niektóre aspekty zachowania ofiary, jej ochrony prawnej, opracowywania środków wiktymologicznego przeciwdziałania opisywali współcześni autorzy, szczególnie V. Tuliakov w doktoracie *Nauczanie o ofierze przestępstwa: podstawy socjalne i prawne* oraz O. Dzhuzha i E. Moiseiev w monografii *Problemy wiktymologii kryminalnej (aspekt kryminologiczny, psychologiczny i penitencjarny)*.

**Celem artykułu** jest przedstawienie kryminologicznej charakterystyki systemu środków wiktymologicznego przeciwdziałania, które są podejmowane przez jednostki Narodowej Policji Ukrainy. Do systemu podmiotów przeciwdziałania przestępstwom należą organy i służby, które:

- wyznaczają politykę przeciwdziałania przestępstwom, jej podstawowe kierunki, zadania, formy i metody,
- zapewniają informacyjno-analityczne przeciwdziałanie przestępstwom,
- ujawniają czynniki kryminogenne, które są ich przyczyną,
- bezpośrednio realizują zabiegi związane z reagowaniem na pewne przestępstwa<sup>3</sup>.

H. Foros dzieli podmioty przeciwdziałania przestępstwom na takie grupy:

1. podmioty wyznaczające główne kierunki, zadania, formy i metody zapobiegania i przeciwdziałania przestępczości w kraju,
2. podmioty zapewniające informacyjno-analityczne zapobieganie i przeciwdziałanie przestępczości,
3. podmioty, które ujawniają fakty kryminogenne i je sygnalizują,

<sup>3</sup> A. Bandurka, L. Davydenko, *Przestępczość na Ukrainie: przyczyny i przeciwdziałania*, Osnowa, Charków 2003; V. Kudriavceva, V. Eminova, *Kryminologia*, wyd. 3 popr. i uzup., Juryst, Moskwa 2007; O. Dzhuzha, I. Ivanov, *Kryminologia*, A. Palywoda (red.), Kijów 2008.

4. podmioty bezpośrednio reagujące na pewne przestępstwa i podejmujące działania na rzecz osłabienia lub neutralizacji faktów kryminogennych, zwłaszcza usunięcia warunków, powodujących deformacje osobiste<sup>4</sup>.

Zdaniem V. Holiny<sup>5</sup> ze względu na rodzaj zapobiegania przestępstwom można zidentyfikować takie grupy podmiotów:

1. podmioty wyznaczające główne kierunki, zadania, formy działalności prewencyjnej (politykę zwalczania przestępczości zorganizowanej, jej poszczególne jednostki i rodzaje), planujące, sterujące i kontrolujące oraz zapewniające jej prawne regulowanie,

2. podmioty bezpośrednio zarządzające pewnymi kierunkami i koordynujące je oraz rodzaje i uczestników kryminologicznego przeciwdziałania przestępstwom,

3. podmioty ujawniające i poznające faktory kryminogenne oraz informujące o nich inne podmioty przeciwdziałania przestępstwom,

4. podmioty podejmujące środki ostrożności w sprawie wyprzedzenia, ograniczenia, likwidacji obiektów kryminogennych, ochrony wygód społecznych i osoby; działające w ramach zapobiegania przestępstwom i pokonania ich.

W zaproponowanej klasyfikacji podmiotów zapobiegania przestępstwom założono cechę funkcjonalną, przede wszystkim rzeczywisty wpływ wykonywanych przez nie funkcji i właściwe rodzaje działalności w sprawie likwidowania (neutralizowania) determinantów przestępstwa.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można zaproponować następującą strukturę podmiotów przeciwdziałania przestępstwom:

1. organy państwowe wyznaczające państwową politykę w ramach pokonania przestępczości (w tym zapobiegania naruszeniom prawa),

2. organy państwowe koordynujące działalność w dziedzinie przeciwdziałania przestępstwom,

3. organy państwowe prowadzące działalność związaną z ochroną prawa w ramach przeciwdziałania przestępstwom,

4. organy, których działalność nie wiąże się wyłącznie z zapobieganiem przestępstwom, a jednocześnie ma bezpośredni wpływ na usunięcie ich przyczyn i warunków.

---

<sup>4</sup> H. Foros, *Subiekty działalności wobec poprzedzenia przestępstw i przeciwdziałania przestępstwom*, „Prarowa derżawa” 2012, nr 4.

<sup>5</sup> V. Holina, *Zapobieganie przestępczości (teoria i praktyka)*, Narodowa Akademia Prawnicza Ukrainy 2011.

Połączenie podmiotów przeciwdziałania przestępstwom, ich pełnomocnictw, działań prawnych i organizacyjnych oraz form i środków ich realizowania często nazywa się systemem zapobiegania naruszeniom prawa. Jednak takiego twierdzenia nie można zaakceptować z uwagi na to, że na Ukrainie, z powodu niepełności ustawodawczego regulowania, jest niski poziom organizacji i realizacji działalności wyprzedzającej, brak mnóstwa odpowiednich przepisów i środków wykonawczych, nie ma właściwego powodu, aby użyć w stosunku do niej określenia „system”. W związku z tym podmioty tej działalności nie tyle biorą pod uwagę rzeczywiste sprawowanie przez nich funkcji bezpieczeństwa, ile to, że jest o niej mowa w aktach prawnych na współczesnej Ukrainie.

Narodowa Policja Ukrainy – to centralny organ władzy wykonawczej, służący społeczeństwu w sprawie zapewnienia ochrony praw i wolności człowieka, przeciwdziałania przestępczości, utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego<sup>6</sup>. Zadania policji to: zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego, ochrona praw i wolności człowieka, w tym interesów społeczeństwa i państwa, przeciwdziałanie przestępczości, świadczenie pomocy osobom potrzebującym takiej pomocy z powodu osobistych, gospodarczych, socjalnych lub nagłych wypadków w zakresie wyznaczonym ustawą.

Działalność policji opiera się na zasadach: ustawodawstwa, praworządności, otwartości, przejrzystości. Policja obejmuje takie jednostki jak: policja kryminalna, policja patrolowa, policja sądowa, policja ochrony, oddziały specjalnej policji, oddziały prewencyjne itd.

Według ustawy do podstawowych pełnomocnictw policji należą: działalność prewencyjna i zapobiegawcza, ujawnienie przyczyn i warunków pobudzających popełnienie przestępstw kryminalnych i administracyjnych, prowadzenie postępowania przedsądowego przestępstw kryminalnych, ściganie osób ukrywających się przed organami postępowania przedsądowego, regulowanie ruchu drogowego i kontrola przestrzegania reguł ruchu drogowego, towarzyszenie pojazdom, podejmowanie środków zapobiegawczych względem przemocy domowej i zwalczających ją, ochrona obiektów prawa własności państwowej i inne.

Ustawa definiuje także termin „akcja policyjna” – to działanie lub kompleks działań o charakterze prewencyjnym czy przymusu, które ograni-

---

<sup>6</sup> O Narodowej Policji: Ustawa Ukrainy dn. 2.07.2015 r., nr 580–VIII, <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

czają pewne prawa i wolności człowieka oraz są wykorzystywane przez policjantów zgodnie z ustawą w ramach zapewnienia wykonania pełnomocnictw udzielonych policji. W dziedzinie ochrony praw i wolności człowieka, zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa i porządku publicznego lub zapobiegania ich naruszeniu policja stosuje również prewencyjne środki policyjne i przymusu, wyznaczone przez ww. ustawę. Do środków prewencyjnych należą: sprawdzenie dokumentów osoby; dopytywanie, powierzchowne sprawdzanie i badanie; zatrzymanie pojazdu; wymaganie opuszczenia danego miejsca i ograniczanie dostępu do określonego terytorium; ograniczenie przemieszczania się osoby, pojazdu lub faktycznego posiadania rzeczy; wejście do mieszkania lub innego majątku osoby; sprawdzanie przestrzegania wymagań systemu zezwoleń organów spraw wewnętrznych; wykorzystywanie środków i sprzętów technicznych posiadających funkcje fotografowania i filmowania; sprawdzanie przestrzegania ograniczeń przewidzianych ustawą zarówno wobec osób inwigilowanych administracyjnie, jak i innych kategorii osób; opieka policyjna. Do środków przymusu należą: siła fizyczna, stosowanie środków specjalnych, wykorzystanie broni palnej. Kolejność stosowania środków przymusu przez policję jest ustalona odrębnie.

Wiktymologiczne przeciwdziałanie podejmowane przez organy Narodowej Policji w zestawieniu z analogiczną działalnością innych podmiotów, pod warunkiem odpowiedniego zabezpieczenia prawnego, organizacyjno-metodycznego, informacyjno-analitycznego, programowego, naukowego, zasobowego i kadrowego, jest najskuteczniejsze i gospodarczo uzasadnione, a zatem powinno być wprowadzane na wszystkich poziomach.

Ogólne przeciwdziałanie wiktymologiczne realizuje się w trzech kierunkach:

a. ujawnienie i wyeliminowanie okoliczności odgrywających rolę zewnętrznych negatywnych czynników wpływu na osobowość, które kształtują cechy wiktymności i zwiększają ją. Tu należy dołączyć ujawnienie (z dalszym przewyciężeniem) braku niezbędnych pozytywnych wpływów, przez co powstają sytuacje bezczynności, obojętności, nieumiejętności przeciwdziałania atakom i inne, występujące na poziomie społecznym;

b. ujawnienie i usunięcie warunków (okoliczności, sytuacji), które przyczyniają się do realizacji cech zwiększanej wiktymności u pewnych kategorii osób, ujawniających się w zachowaniu zagrażającym pod względem wiktymologicznym;

c. ujawnienie i usunięcie warunków (okoliczności, sytuacji) powodujących realizację cech zwiększanej wiktymności u pewnych kategorii osób, niezależnie od ich zachowania.

Zapobieganie wiktymologiczne dotyczy trzech podstawowych składników:

1. ogólnego zapobiegania wiktymologicznego, obejmującego ujawnienie i usunięcie przyczyn przestępstw i warunków powodujących ich popełnienie, jeśli te są powiązane z osobą i zachowaniem ofiar,

2. indywidualnego zapobiegania wiktymologicznego, obejmującego: a) ujawnienie osób, które z uwagi na własne zachowanie lub cechy osobiste z dużą wiarygodnością mogą zostać ofiarami przestępcy; b) organizację, podjęcie wobec tych osób środków wychowawczych, edukacyjnych, zapewnienie im bezpieczeństwa osobistego,

3. natychmiastowego zapobiegania wiktymologicznego, obejmującego przeciwdziałanie pewnym przestępstwom przygotowywanym z wykorzystaniem zasobów ochrony poszczególnej ofiary, jak również możliwości taktycznych, wynikłych w toku organizacji pracy prewencyjnej „od ofiary”<sup>7</sup>.

Indywidualne przeciwdziałanie wiktymologiczne polega na ujawnieniu osób z powiększoną wiktymnością i podjęciu względem nich środków wychowawczych, nakierowanych na obniżenie ryzyka bycia ofiarą przestępstw. Techniki i metody indywidualnego przeciwdziałania wiktymologicznego są dość znane. Jednak one z reguły ograniczają się tylko do pracy ochronno-wychowawczej wobec obywateli, którzy zostali ofiarami. Praca w sprawie ujawnienia osób o zwiększonej wiktymności faktycznie nie jest wykonywana. Taka jednostronność w zapobieganiu wiktymologicznym wyjaśnienia jest brakiem specjalnych metod ujawniania osób o zwiększonej wiktymności i podmiotów podejmujących ten rodzaj przeciwdziałania.

Skuteczność przeciwdziałania wiktymologicznego nie jest możliwa bez odpowiedniej analizy znacznej ilości informacji, która pozwala brać pod uwagę czynniki kryminogenne (zarówno ogólne, jak i stosujące się do pewnego przestępstwa). Miejsce, czas, sposoby popełnienia przestępstw, kategorie osób jako przestępców lub ofiar – to wszystko trzeba doskonale opracować w toku postępowania przygotowawczego. Analiza zgromadzo-

<sup>7</sup> A. Dzhuzha, *Główne kierunki udoskonalenia wiktymologicznego zapobiegania przestępstwom w Ukrainie*, Narodowa Akademia Spraw Wewnętrznych, Kijów 2016.

nych informacji daje możliwość ujawnienia poszczególnych ofiar i może być przeprowadzana na podstawie:

- sytuacji, gdy podczas analizy czynników ujawniają się konkretne osoby wiktymologicznie wrażliwe w danej sytuacji,
- przestępcy, gdy drogą opracowania jego kontaktów lub odpowiedniego zachowania wyznacza się krąg jego poszczególnych ofiar,
- ofiary, gdy pewna osoba ujawnia zwiększone cechy wiktymne.

Wiktymność indywidualna przejawia się w różnych formach. Ofiary dotknięte oszustwem i gwałtem demonstrują obojętne, amoralne zachowanie, ponadto czasem prowokujące, ofiary zaś dotknięte grabieżami – zachowanie obojętne. W związku z tym mogą być stosowane dwa powiązane kierunki przeciwdziałania wiktymologicznego: a) ujawnienie osób o zwiększonej wiktymności; b) korekta wiktymności u pewnych obywateli<sup>8</sup>.

Na ogół indywidualne przeciwdziałanie można rozdzielić na różne grupy: poprzedzające, raptowne, rehabilitacyjne; bezpośrednie oraz wczesne; przekonywanie i pomoc itd.

Poprzedzające przeciwdziałanie indywidualne – to ujawnienie zwiększanej wiktymności, informowanie o możliwych zagrożeniach kryminalnych, specjalna wiedza, wychowanie i treningi psychologiczne, załatwienie ostrych konfliktów.

Raptowne przeciwdziałanie indywidualne polega na sporządzeniu systemu szybkiego reagowania na sygnały o pomocy ofiarom, udzielaniu natychmiastowej pomocy i ochrony poszczególnym ofiarom w sytuacjach przedkryminalnych i kryminalnych (w sytuacjach kryzysowych).

Rehabilitacyjne przeciwdziałanie indywidualne odbywa się przy pomocy specjalistów likwidujących stan stresu pourazowego i skutki zagrożenia, udzielających pomocy medycznej i prawnej.

Wykrywając pewien stopień wiktymności i cechy wyznaczające możliwość jej rozwoju w przyszłości, a także stosując środki indywidualnego przeciwdziałania wiktymologicznego, można zmniejszyć potencjał wiktymności konkretnej osoby. Wyłącznie w tym momencie powinien zacząć się program korekty wiktymności pewnych obywateli. Działa ona w dwóch formach indywidualnej profilaktyki – bezpośredniej i wczesnej.

---

<sup>8</sup> O. Dzhuzha, V. Vasylevych, O. Hida i in., *Profilaktyka przestępstw*, O. Dzhuzha (red.), Atika, Kijów 2011.



Działania bezpośredniej profilaktyki skierowane są wobec osób, które już zostały ofiarami lub są w stanie bliskim „transformacji” w ofiary; działania wczesnej profilaktyki – wobec osób, które prezentują cechy ofiary przez to, że posiadają wysoki poziom wiktymności. Odmienność między tymi formami profilaktyki polega głównie na kryterium czasowym, przy pomocy którego można wyznaczyć stan poszczególnej ofiary do momentu popełnienia wobec niej przestępstwa. Ostatnie jest powiązane z wyborem konkretnych środków przeciwdziałania. Na przykład, jeżeli obywatel zachowuje się nierozsądnie w miejscu społecznym, wyraźnie pokazuje zawartość swojego portfela, nie kontrolując przy tym sytuacji, to należy natychmiast powstrzymać jego widoczne zachowanie wiktymne. Chodzi tu o bezpośredni prewencyjny wpływ, ponieważ reakcja na takie zachowanie jest natychmiastowa<sup>9</sup>.

Wczesna profilaktyka jest podejmowana odpowiednio wcześniej. Na przykład, by zapobiegać kradzieżom mieszkaniowym, potrzebny jest zbiór informacji o mieszkańcach dzielnicy mogących zostać ofiarami tego przestępstwa z powodu swojego stanu materialno-finansowego lub o niestosowaniu przez nich środków bezpieczeństwa. Po ujawnieniu obywateli o zwiększonej wiktymności należy pracować z nimi w odpowiednim zakresie.

Indywidualne przeciwdziałanie wiktymologiczne powinno być skierowane nie tylko na poszczególne ofiary, lecz również na ich mikrośrodowisko. System działań takiego zapobiegania cechuje się nie zwykłym wpływem aktywnego subiekta na pasywny obiekt, lecz specyficzną formą międzyosobowego połączenia, gdy jedna strona próbuje przekształcić zachowanie innej, by zmierzało w pozytywnym dla niej kierunku.

Środki wpływu indywidualnego można rozdzielić na dwa typy: przekonanie i pomoc. Środki przekonania mają zarówno ochronny, jak i wychowawczy charakter. To są wskazówki, wyjaśnienia dotyczące tego, jak nie zostać ofiarą przestępstwa, jak zachować swój majątek w nienaruszonym stanie itd. Warunkiem sprzyjającym popełnieniu wielu przestępstw jest nietrzeźwość ofiary, przez to zapobieganie wiktymologiczne w dużej mierze skierowane jest na profilaktykę pijaństwa. Oprócz tego trzeba aktywnie popularyzować też inne środki przeciwdziałania – instalację sygna-

---

<sup>9</sup> E. Moiseiev, O. Dzhuzha, V. Vasylevych i in., *Wiktymologia kryminologiczna*, Atika, Kijów 2006; O. Dzhuzha, *Przeciwdziałanie przestępstwom: kryminologiczno-wiktymologiczny paradygmat*, NASW 2015.

lizacji ochronnej, wykorzystanie technicznych środków bezpieczeństwa osobistego itd.

Przed wszystkim środki pomocy to: zorganizowanie specjalnych punktów konsultacyjnych, centrów socjalno-psychologicznego wpływu na obywateli, których głównym zadaniem jest informowanie mieszkańców o możliwościach ochrony przed przestępstwami. W centrach pomocy psychologicznej należy zorganizować konsultacje grupowe i indywidualne z poszczególnymi ofiarami przestępstw, w czasie których powinno się udzielać im pomocy socjalno-psychologicznej, prognozować ich indywidualne zachowanie, ujawniać wiktymologicznie znaczące cechy osoby i neutralizować je<sup>10</sup>.

Organy ścigania, takie jak subiekt wiktymnego przeciwdziałania przestępstwom, w ramach swoich praw i obowiązków wyznaczonych przez ustawy powinny: stosować wszystkie niezbędne środki zapobiegania przestępstwom; sporządzać i poddawać pod omówienie projekty programu przeciwdziałania i plany podjęcia środków na rzecz zapobiegania popełnieniu pewnych rodzajów przestępstw, a po ich przyjęciu – zapewniać ich wykonanie w ramach praw i obowiązków wyznaczonych dla tych organów ustawodawstwem Ukrainy; dokonywać analizy zebranych danych w celu znalezienia przyczyn i warunków sprzyjających popełnieniu przestępstw.

Na różnych poziomach systemu MSW powinny być projektowane ustawy i akty ustawowe na rzecz ochrony ofiar przestępstw. Powinno się też przygotowywać celowe programy przeciwdziałania wiktymologicznego przestępstwom przemocy; polepszać statystyczne dane ofiar przestępstw; aktywizować propagandę prawniczą w mediach; organizować jednostki wyspecjalizowane w strefie wiktymologicznego przeciwdziałania, zajmujące się przeprowadzaniem badań poziomu wiktymności i ustalenia przyczyny jej powiększania. Należy też ujawniać zwiększoną wiktymność obywateli na różnych poziomach (zarówno przy ogólnej, specjalnej, jak i przy indywidualnej profilaktyce). Równie ważne jest dokonywanie systematycznej kontroli terenów dotkniętych zjawiskami kryminalnymi, na których stosunkowo często naruszane jest prawo, z oszacowaniem czasu ich popełnienia oraz innych czynników. Należy aktywnie i skutecznie zapewniać „kontakt zwrotny” między organami ścigania a ludnością; wpro-

---

<sup>10</sup> O. Dzhuzha, *Przeciwdziałanie przestępstwom: kryminologiczno-wiktymologiczny paradygmat*, NASW 2015.

wadzać i propagować korzystanie z telefonów zaufania i gorących linii w celu otrzymania informacji o różnych przestępstwach i sytuacjach konfliktowych.

Dzisiaj głównym problemem pozostaje niewłaściwość środków w dziedzinie zapobiegania przestępstwom i pokonywania przestępczości wobec współczesnych tendencji jej rozwoju i poszerzania jej obszaru. Mimo pewnych sukcesów w działalności Narodowej Policji Ukrainy należy przyznać, że sytuacja kryminogenna w państwie pozostaje trudna, natężona, a jej negatywne tendencje się rozszerzają. Wzrasta profesjonalizm kryminalny, przestępstwa stają się coraz bardziej okrutne i brutalne, rozpowszechnia się ich motywacja ekonomiczna. W związku z tym przeciwdziałanie wiktymologiczne powinno organicznie wchodzić do systemu zapobiegającego przestępczości, tak żeby zachowanie ofiary wchodziło do zbioru okoliczności powodujących przestępstwa i ich popełnianie.

Środki zapobiegawcze o charakterze wiktymologicznego pokonywania przestępczości znane są dawno w teorii i w praktyce. Dlatego jeszcze przed dokonaniem analizy tego, jak obecnie organizuje się przeciwdziałanie wiktymologiczne, ważne jest pamiętać o tym, że ten kierunek nie zastąpi tradycyjnego przeciwdziałania, lecz tylko je uzupełni.

## BIBLIOGRAFIA

1. Averianov V., *Praworządność i reforma ukraińskiego prawa administracyjnego*, „Prawnik” 2000, nr 2.
2. Bandurka A., Davydenko L., *Przestępczość na Ukrainie: przyczyny i przeciwdziałania*, Osnowa, Charków 2003.
3. Dzhuzha A., *Główne kierunki udoskonalenia wiktymologicznego zapobiegania przestępstwom w Ukrainie*, Narodowa Akademia Spraw Wewnętrznych, Kijów 2016.
4. Dzhuzha O., *Przeciwdziałanie przestępstwom: kryminologiczno-wiktymologiczny paradygmat*, NASW 2015.
5. Dzhuzha O., Ivanov I., *Kryminologia*, A. Palywoda (red.), Kijów 2008.
6. Dzhuzha O., Vasylevych V., Hida O. i in., *Profilaktyka przestępstw*, O. Dzhuzha (red.), Atika, Kijów 2011.
7. Foros H., *Subiekty działalności wobec poprzedzenia przestępstw i przeciwdziałania przestępstwom*, „Prarowa derżawa” 2012, nr 4.
8. Holina V., *Zapobieganie przestępczości (teoria i praktyka)*, Narodowa Akademia Prawnicza Ukrainy 2011.

9. Konstytucja Ukrainy od 28.06.1996 r., Wiadomości Rady Najwyższej Ukrainy 1996, nr 30, art. 141 (ze zm. i dop.; red. od 1.06.2016), <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
10. Kudriavceva V., Eminova V., *Kryminologia*, wyd. 3 popr. i uzup., Juryst, Moskwa 2007.
11. Moiseiev E., Dzhuzha O., Vasylevych V. i in., *Wiktymologia kryminologiczna*, Atika, Kijów 2006.
12. O Narodowej Policji: Ustawa Ukrainy dn. 2.07.2015 r., nr 580–VIII, <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

**SERGII MINCHENKO** – Prorektor Narodowej Akademii Prokuratury Ukrainy, doktor nauk prawnych, starszy współpracownik naukowy, doktor habilitowany nauk prawnych w Rzeczypospolitej Polskiej

**ANASTASIIA DZHUZHA** – docent Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych w Kijowie, doktor nauk prawnych

CITE THIS ARTICLE AS:

S. Minchenko, A. Dzhuzha, *Wiktymologiczne zasady przeciwdziałania przestępstwom na Ukrainie*, „Kultura Bezpieczeństwa Nauka Praktyka Refleksje”, 2018, no 32, p. 169–180, DOI: 10.5604/01.3001.0012.8099.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2018 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow